

Mottagare
Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se

Skellefteå, 2025-06-26

En effektivare organisering av mindre myndigheter – analys och förslag

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) har beretts möjlighet att lämna remissvar över betänkandet En effektivare organisering av mindre myndigheter – analys och förslag, SOU 2025:13. MFoF har tagit del av betänkandet och särskilt granskat förslaget om att MFoF ska inordnas i Socialstyrelsen (Kap. 6.6.5).

MFoF avstyrker förslaget om att myndigheten ska inordnas i Socialstyrelsen.

Myndigheten vill med anledning av detta lämna följande synpunkter.

Kap 1.5.2 En metod behäftad med problem

MFoF anser det finns skäl att ifrågasätta den oprövade och okonventionella metod som utredningen använt, bland annat innefattande en otillräckligt problematiserad användning av AI-assistenter för nya ändamål. Det är också en brist att utredningen inte genomfört någon fördjupad granskning av myndighetens verksamhet eller av vinster och konsekvenser med förslagen. Fokus synes i stället ha varit att summariskt och på kort tid identifiera näraliggande uppgifter och verksamhetsmässiga gränssytor på en översiktlig nivå. Detta angreppssätt ger helt enkelt inte tillräckligt grund för den typ av förslag som utredningen presenterar.

Kap 1.5.2 Tillväxt och förändring beaktas inte

Utredningen har inhämtat underlag från MFoF i maj 2024. Men sedan dess har myndighetens verksamhet utvecklats väsentligt. Bland annat har myndigheten tilldelats flera viktiga och prioriterade uppdrag, särskilt inom föräldraskapsstödsområdet där myndigheten fått ett utökat nationellt ansvar och ett utökat uppdrag att fördela statsbidrag. Ytterligare förslag som kommer att väsentligt påverka MFoF:s uppdrag och mandat är under beredning eller övervägande, bland annat om en central funktion för frågor om ställföreträdarskap (SOU 2021:36) och etableringen av ett nationellt resurscentrum för adopterade och adoptionsfrågor (SOU 2025:61).

Myndighetens anslag är nu 41 891 000 kr och myndigheten har cirka 50 medarbetare.

Sådana omständigheter gör att flera av utredningens utgångspunkter vad gäller MFoF inte längre är aktuella eller relevanta, och det är därför nödvändigt att ompröva utredningens förslag vad gäller myndighetens inordning i Socialstyrelsen.

Kap 6.6.5 Otillräcklig analys av verksamhetsmässiga beröringspunkter

Utredningen motiverar sitt förslag om inordning av MFoF i Socialstyrelsen med att det finns ett antal närliggande uppgifter och verksamhetsmässiga beröringspunkter mellan myndigheterna. MFoF vill dock framhålla att förekomsten av sådana beröringspunkter varken är speciellt eller

unik, utan snarare något vanligt förekommande och ofta önskvärt. På så sätt kan nämligen skilda perspektiv ges särskild uppmärksamhet och olika specialiseringar och kompetenser tas i bruk när komplexa och tvärssektoriella sakfrågor kräver detta. Förekomsten av beröringspunkter eller gemensamma regeringsuppdrag kan således inte i sig anföras som tillräckligt motiv för en organisatorisk sammanslagning.

Myndigheten anser tvärtom att MFoF genom sitt speciella fokus eller perspektiv gör ett mycket väsentligt bidrag till helheten inom sakområdena. Skulle denna speciella kompetens och förmåga skingras, urholkas eller förvinna helt så skulle samhällets samlade kapacitet att hantera viktiga samhällsutmaningar minska under lång tid framöver. Kostnaderna för att bygga upp denna förmåga på nytt skulle vara avsevärda.

Utredningen tycks också ha förenklat eller missuppfattat vissa beröringspunkter mellan MFoF och Socialstyrelsen. Detta gäller exempelvis inom adoptionsområdet, där utredningen pekar på att både MFoF och Socialstyrelsen har uppdrag kopplade till adoption. Men MFoF:s uppdrag rör internationella adoptioner (auktorisations- och tillsynsfrågor, uppdrag som centralmyndighet och uppdrag att tillhandahålla stöd till internationellt adopterade) och Socialstyrelsens verksamhet rör nationella adoptioner. Sådana viktiga distinktioner och skillnader i myndigheternas uppdrag, perspektiv och arbetssätt borde ha uppmärksamats mer noga.

Kap 6.6.5 Risker för tapp i kapacitet och kvalitet

Utredningen gör gällande att förslaget om inordning i Socialstyrelsen kommer att säkerställa kapacitet, kvalitet och långsiktig stabilitet i viktiga verksamheter såsom föräldraskapsstöd och internationella adoptioner. MFoF delar inte denna bedömning. Tvärtom anser myndigheten att en inordning medför att kontinuiteten i verksamheten påverkas och att specialiserad kompetens kommer gå förlorad. Effekterna på flera samhällsviktiga verksamheter skulle kunna bli allvarliga. En inordning i en större myndighet med ett bredare och huvudsakligen hälso- och sjukvårdsinriktat uppdrag skulle också innebära relativt mindre uppmärksamhet för dessa specialiserade frågor och sämre förutsättningar att systematiskt öka kapaciteten och kvaliteten över tid. För myndighetens målgrupper – som är beroende av ett långsiktigt och kvalificerat stöd – skulle konsekvenserna vara kännbara eller allvarliga.

Det bör vidare understrykas att en specialiserad myndighet som MFoF har flera egenskaper och förmågor – bland annat korta beslutsvägar, enkel organisation och kompetent och mångsidig personal – som gör det möjligt att både snabbt och effektivt omsätta politiska prioriteringar i konkret verksamhet. Närheten mellan expertfunktioner, operativ verksamhet och myndighetsledning, och den snabba och kontinuerliga dialogen med målgrupper, professioner och andra aktörer, säkerställer också välgrundade analyser och rekommendationer, föreskrifter och allmänna råd. Inget av detta uppmärksammas i utredningen.

Kap 6.6.5 Otillräcklig analys av möjliga administrativa vinster

Utredningen gör gällande att en inordning av MFoF i en större myndighet skulle leda till administrativa vinster, särskilt genom effektivisering av stödfunktioner såsom HR, IT-försörjning och diarieföring. Men MFoF anser att denna slutsats vilar på otillräcklig analys, både av det gynnsamma nuläget på myndigheten och möjligheterna att nå ytterligare effektivitetsvinster på andra sätt.

Det är korrekt att mindre myndigheter kan stå inför utmaningar vad gäller att upprätthålla robusta och kostnadseffektiva administrativa stödfunktioner. Samtidigt har både staten och enskilda myndigheter utvecklat ändamålsenliga och kostnadseffektiva sätt att hantera dessa utmaningar. MFoF drar redan nytta av samverkan inom IT-drift med Försäkringskassan och HR-stöd från

Statens servicecenter. På så sätt säkerställer myndigheten både kvalitet, resurseffektivitet och en verksamhetsnära styrning.

MFoF menar alltså att utredningen inte tillräckligt uppmärksammar redan genomförda rationaliseringar och effektiviseringar och överskattar de ytterligare administrativa vinster som en inordning i en annan myndighet med annorlunda inriktning och målgrupper skulle kunna medföra.

Kap 6.6.5 Frågor om organisation och utanförskap återstår att besvara

Utredningen anger att verksamheten tills vidare kan fortsätta bedrivas i Skellefteå, även sedan en inordning skett. Men utredningen ger inga svar på hur en effektiv samordning mellan en relativt liten och geografiskt separerad enhet och övriga delar av Socialstyrelsen ska säkerställas. MFoF anser att denna brist på tydlighet i väsentliga lednings- och styrningsfrågor väcker farhågor om marginalisering och organisatoriskt utanförskap. Att Socialstyrelsen tycks sakna erfarenhet av att integrera hela myndigheter i sin organisation i närtid förstärker också osäkerheten kring förutsättningarna att skapa effektiva och rationella samordnings- och ledningsformer för en sammanhållen och effektiv verksamhet.

Kap 6.6.5 De argument som låg till grund för bildandet av MFoF gäller fortfarande och har stärkts över tid

MFoF bildades i sin nuvarande form den 1 januari 2015 genom en ombildning av Myndigheten för internationella adoptionsfrågor (MIA). Samtidigt tillfördes myndigheten flera nya verksamhetsområden från andra myndigheter. Syftet var att genom etableringen av en egen myndighet skapa en mer samlad, tydlig, effektiv och hållbar struktur för det statliga ansvaret inom familjerättsliga frågor och föräldraskapsstöd.

Denna myndighet skulle ha bättre förutsättningar att:

- bygga upp och långsiktigt vidmakthålla den specialiserade kompetens som krävs,
- säkerställa en rättssäker, kunskapsbaserad och likvärdig styrning gentemot kommuner och verksamhetsutövare, samt
- fungera som ett nationellt kunskapscentrum med kapacitet att samordna utvecklingen inom sina sakområden.

Det är också viktigt att erinra att Promemorian *Samordnat ansvar för vissa familjefrågor* (Ds 2014:17) framhöll att det inte per automatik är mer ändamålsenligt att slå samman myndigheter. Tvärtom ansågs det i detta fall vara mer effektivt att inrätta en specialiserad myndighet med tydlig profil än att integrera funktionerna i en stor, komplex organisation, där fokus riskerar att splittras och ansvar att förskjutas.

Behovet av tydligt fokus på de mycket specialiserade och rättsligt komplexa områdena internationella adoptioner, familjerätt och föräldraskapsstöd har sedan dess blivit ännu tydligare. De ursprungliga argumenten för en egen myndighet är därför fortsatt relevanta och en inordning i en större myndighet skulle utgöra ett svårförklarat avsteg från de mål om tydlighet, rättssäkerhet och specialisering som reformen 2015 syftade till att uppnå.

Skrivningen att det är "möjligt att den aktuella verksamheten fortsätter att bedrivas i Skellefteå tills vidare" efter en inordning i Socialstyrelsen gör det också viktigt att erinra att bakom 2018 års beslut att omlokalisera myndigheten till Skellefteå låg den förvaltningspolitiska principen om statlig

närvaro i hela landet. En sådan närvaro är fortsatt viktig för medborgarnas tillgång till staten, regional utveckling och en mer jämlik samhällsstruktur.

Men med en inordning i Socialstyrelsen finns risk att mer och mer av verksamheten i Skellefteå kommer centraliseras till Stockholm över tid, då utmaningar och kostnader förbundna med att bedriva vissa verksamheter geografiskt avskilda från huvudorganisationen är betydande. Denna risk är särskilt stor för den verksamhet som förutsätter en viss "miljö" eller kollegialitet. En centralisering skulle också påverka Skellefteås och regionens arbetsmarknad och attraktionskraft negativt.

Kap 6.6.4 Inordning föregriper samlad översyn

Utredningen föreslår att en samlad översyn ska genomföras av vissa myndigheter med uppgifter rörande mänskliga rättigheter, däribland MFoF. Denna översyn ska enligt utredningen ligga till grund för en framtida integrerad och mer ändamålsenlig organisationsstruktur. Trots detta föreslår utredningen att MFoF redan nu ska inordnas i Socialstyrelsen och anser att inordningen inte skulle försvåra eventuella framtida sammanläggningar.

MFoF delar inte denna bedömning. En inordning av MFoF innan den samlade översynen har genomförts skulle dels ge intryck av opåkallad brådska och symbolism, dels minska värdet av översynen då denna skulle ha färre alternativa lösningar att överväga. Utredningens förslag framstår således som både motsägelsefullt och irrationellt.

Sammanfattande bedömning

MFoF menar att det material och den metod som utredningen använt inte uppfyller de krav som normalt gäller för offentliga utredningar där betydande förändringar i myndigheters organisation föreslås. Förslaget om inordning av MFoF i Socialstyrelsen är således illa grundat och kan inte förväntas leda till de förespeglade positiva effekterna. De negativa konsekvenserna är heller inte belysta. Myndigheten anser därför att den nuvarande och väl fungerande organisationsformen för sakområdena familjerätt, föräldraskapsstöd, familjerådgivning och internationella adoptioner bör bibehållas och utvecklas.

Mot denna bakgrund avstyrks utredningens förslag om att inordna myndigheten i Socialstyrelsen.

Per Bergling
Generaldirektör

Ulrica Renström
Föredragande